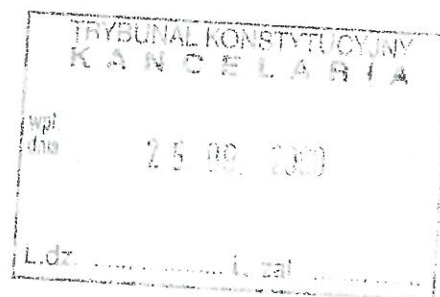

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 25 września 2009 r.

Sygn. akt SK 24/09

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej z dnia 10 grudnia 2007 r. (sygn. akt SK 24/09), jednocześnie wnosząc o stwierdzenie, że art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r., jest **zgodny** z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz **nie jest niezgodny** z art. 70 ust. 2 Konstytucji.

Ponadto, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, wnoszę o **umorzenie postępowania** w pozostałym zakresie, ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia. W przypadku nieuwzględnienia wniosku o umorzenie postępowania, w zakresie dotyczącym badania zaskarżonego przepisu z art. 32 ust. 1 Konstytucji, wnoszę o stwierdzenie, że art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r., jest **zgodny** z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Uzasadnienie

I. Analiza formalnoprawna

1. Przed przystąpieniem do analizy merytorycznej skargi należy zauważyć, że skarżąca kwestionuje art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm., dalej ustawa o służbie wojskowej) według stanu prawnego z dnia 10 grudnia 2007 r. Tymczasem w dniu 1 stycznia 2008 r., na mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 176, poz. 1242), weszła w życie nowelizacja zaskarżonego przepisu, która zasadniczo zmieniła zasady i tryb określania oraz zwrotów kosztów nauki żołnierzy zawodowych.

W takiej sytuacji, co do zasady, Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie stosownie do treści art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm., dalej ustawa o TK). Przepisu tego nie stosuje się jednak, „(...) jeżeli wydanie orzeczenia o akcie normatywnym, który utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia, jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw” (art. 39 ust. 3 ustawy o TK). Należy zatem rozstrzygnąć, czy w tej sprawie – mimo formalnego uchylenia zaskarżonego przepisu – zachodzi wyjątek umożliwiający jej rozpoznanie. Wobec powyższego trzeba ustalić, czy uznanie – wskazanego jako przedmiot kontroli – art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2008 r. za niezgodny z Konstytucją, mogłoby zmienić sytuację prawną skarżącego.

Orzeczenie o niezgodności z Konstytucją zaskarżonego przepisu, bez względu na wzorzec kontroli, oznaczałoby uchylenie podstawy prawnej zwrotu kosztów nauki od byłych żołnierzy zawodowych, które poniosły ich macierzyste jednostki wojskowe w związku ze skierowaniem ich na różnego rodzaju kursy i studia kształcące. Równocześnie, taki wyrok Trybunału Konstytucyjnego mógłby otworzyć drogę do sądowego żądania zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia przez wspomniane jednostki wojskowe. W konsekwencji zatem, pomimo utraty mocy obowiązującej przez art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej (w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2008 r.), orzeczenie o jego zgodności z Konstytucją ma istotne znaczenie

dla praw i wolności skarżącego oraz innych byłych żołnierzy zawodowych zobowiązanych do zwrotu kosztów nauki na podstawie tej regulacji.

Mając powyższe na uwadze należy sprecyzować, że przedmiotem rozważań w niniejszym stanowisku będzie art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie zaskarżonej regulacji – tj. od 1 lipca 2004 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1750), do dnia utraty przez nią mocy obowiązującej – a do 31 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 176, poz. 1242).

2. Jako jeden ze wzorców kontroli konstytucyjności wskazano art. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji w zakresie, w jakim z tych przepisów wynika zasada ochrony praw nabytych i zasada niedziałania prawa wstecz. Zdaniem skarżącego, obowiązujące do dnia 1 lipca 2004 r., wedle ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz. U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.), zasady rozliczania nauki żołnierzy zawodowych były dla niego korzystniejsze, a kwestionowana ustawa, która uchylila ww. przepisy, w sposób retroaktywny nakazuje stosowanie do wydarzeń już zaszłych nowego stanu prawnego.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji skargę konstytucyjną może wnieść: „(...) każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone”. Przesłanką dopuszczalności złożenia skargi konstytucyjnej nie jest więc każde naruszenie Konstytucji, ale wyłącznie takie, które dotyczy wyrażonych w ustawie zasadniczej norm określających wolności lub prawa człowieka i obywatela. Innymi słowy, skarga konstytucyjna musi zawierać zarówno wskazanie konkretnej osoby, której wolności lub prawa naruszono, jak i wskazanie, które z wymienionych w Konstytucji wolności lub praw zostały naruszone. Należy także pamiętać, że samo stwierdzenie, iż dane prawa naruszono nie jest wystarczające, musi być ono poparte określeniem sposobu naruszenia lub innym uzasadnieniem (por. postanowienie TK z 24 października 2001 r., sygn. akt SK 10/01).

W świetle utrwalonej linii orzecniczej Trybunału Konstytucyjnego, zasady wywodzone z art. 2 Konstytucji nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do wystąpienia ze skargą konstytucyjną, o ile nie wskazano, w zakresie jakich konkretnych podmiotowych praw lub wolności konstytucyjnych nie zostały one dochowane (por. postanowienia TK z: 16 lutego 2001 r., sygn. akt Ts 180/00 oraz 23 stycznia 2002 r., sygn. akt Ts 105/00). W szczególności zaś, wywodzone z tego przepisu zasady przyzwoitej legislacji (m.in. zasada ochrony praw nabytych i zasada

niedziałania prawa wstecz) nie mogą być traktowane jako źródło podmiotowych praw i wolności konstytucyjnych w rozumieniu art. 79 Konstytucji, bowiem normy te są skierowane w pierwszej kolejności do ustawodawcy i wskazują sposób, w jaki powinny być regulowane poszczególne dziedziny życia społecznego (zob. postanowienia TK z: 12 grudnia 2000 r. i 23 stycznia 2002 r., sygn. akt Ts 105/00; 19 grudnia 2001 r., sygn. akt SK 8/01; 26 czerwca 2002 r., sygn. akt SK 1/02; 7 marca 2005 r., sygn. akt Ts 47/04).

Konkludując, postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w zakresie badania zgodności art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r. z art. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji powinno ulec **umorzeniu** ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

3. Skarżący – zarówno w *petitum*, jak i w uzasadnieniu – wskazuje na naruszenie wyrażonej w art. 32 Konstytucji zasady równości, którą traktuje jako samodzielny wzorzec kontroli.

Zgodnie z dominującą linią orzecniczą Trybunału Konstytucyjnego, dopuszczalność powoływania art. 32 Konstytucji jako wzorca kontroli w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej podlega daleko idącym ograniczeniom (por. m.in. postanowienia TK z: 17 lutego 1999 r., sygn. akt Ts 154/98; 24 października 2001 r., sygn. akt SK 10/01; 20 lutego 2008 r., sygn. akt SK 2/05). Jak wskazuje w tych orzeczeniach Trybunał, art. 32 Konstytucji nie stanowi samoistnego źródła praw podmiotowych mających charakter konstytucyjnych wolności lub praw jednostki. Zgodnie natomiast z art. 79 Konstytucji, wzorcem kontroli w sprawach ze skargi konstytucyjnej mogą być tylko konkretnie wyrażone w Konstytucji prawa i wolności jednostki, mające walor praw podmiotowych. Stąd też wskazane orzecznictwo przyjmuje, że w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej art. 32 Konstytucji może zostać przywołany jako wzorzec kontroli tylko w związku z naruszeniem konkretnej wolności bądź prawa konstytucyjnego przysługującego jednostce. Równocześnie nie można pomijać, że w orzecznictwie Trybunału równolegle wyrażane jest stanowisko, zgodnie z którym art. 32 Konstytucji może być powoływany jako samodzielny wzorzec kontroli w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej (por. np. wyroki TK z: 23 maja 2005 r., sygn. akt SK 44/04;

29 listopada 2007 r., sygn. akt SK 43/06). Stanowisko takie nie jest jednak dominujące w orzecznictwie Trybunału.

Mając świadomość występującej rozbieżności, na tle niniejsze sprawy należy przychylić się do stanowiska wyrażonego przez Trybunał w pełnym składzie w wyroku w sprawie o sygn. akt SK 10/01, zgodnie z którym art. 32 Konstytucji nie może być przywołany jako samodzielny wzorzec kontroli w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej. Ponieważ skarżący wskazał w skardze art. 32 Konstytucji jako samodzielny wzorzec kontroli, należy przyjąć, że zachodzi konieczność **umorzenia postępowania** w zakresie kontroli zgodności art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej z art. 32 Konstytucji ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Gdyby jednak Trybunał nie podzielił stanowiska co do konieczności umorzenia postępowania w powyższym zakresie, należy uznać, że art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej jest zgodny z art. 32 Konstytucji. Zarzut naruszenia art. 32 Konstytucji skarżący uzasadnia tym, że obowiązek zwrotu kosztów został nałożony tylko na niektórych żołnierzy oraz tym, że przepisy innych ustaw mundurowych nie przewidują takiego obowiązku w odniesieniu do funkcjonariuszy skierowanych na różne formy kształcenia (skarga, s. 5). Argumentacja skarżącego nie zasługuje na uznanie z dwóch powodów:

Po pierwsze, teza skarżącego jakoby z przepisu wynikało zróżnicowanie prawne żołnierzy zawodowych opiera się na błędnej wykładni przepisu, która pomija językową redakcję art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej. Przepis ten wprost stanowi, że każdy żołnierz zawodowy skierowany na kształcenie, w przypadku nie odśłużenia określonego czasu, musi zwrócić jednostce wojskowej kwotę odpowiadającą kosztom jego utrzymania.

Po drugie, kategoria „służby mundurowe” jest wewnętrznie zróżnicowana, czego dowodzi prawne wyodrębnienie ustrojowo–kompetencyjne poszczególnych służb. Oznacza to, że nie można przyjąć, jak w sposób dorozumiany czyni to skarżący, iż cechą prawnie relewantną jest przynależność do jakiegokolwiek służby mundurowej. Cechą prawnie relewantną jest bowiem przynależność do konkretnej służby mundurowej. W tej sytuacji zróżnicowanie regulacji prawnych dotyczących różnych służb mundurowych nie wzbudza wątpliwości z punktu widzenia zasady równości (por. wyroki TK z: 23 września 1997 r., sygn. akt K 25/96; 21 grudnia 2004 r., sygn. akt SK 19/03; 19 października 2004 r., sygn. akt K 1/04).

4. Każda ustawa objęta jest domniemaniem zgodności z Konstytucją (por. orzeczenie TK z: 17 lipca 1996 r., sygn. akt K 8/96; wyrok z 15 grudnia 1999 r., sygn. akt P 6/99; zob. także: Z. Czeszejko-Sochacki, L. Garlicki, J. Trzciński, *Komentarz do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym*, Warszawa 1999, s. 164). Z tego powodu warunkiem merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest przedstawienie uzasadnienia sformułowanych zarzutów, które Trybunał Konstytucyjny rozumie jako wskazanie przez skarżącego: „(...) sposobu naruszenia jego konstytucyjnych praw bądź wolności przez zakwestionowane w skardze przepisy”. Dla spełnienia tej przesłanki konieczne jest więc sformułowanie odpowiednich argumentów, które uzasadniałyby podniesiony przez skarżącego zarzut niekonstytucyjności unormowań stanowiących podstawę rozstrzygnięć podjętych w jego sprawie.

W związku z przyjętym modelem skargi konstytucyjnej, Trybunał konsekwentnie nie nadaje dalszego biegu tym skargom, które ograniczają się jedynie do sformułowania zarzutu niekonstytucyjności bez wskazania uzasadnienia dla niego, uznając je za oczywiście bezzasadne (por. postanowienia TK z: 6 listopada 2008 r., sygn. akt Ts 12/08; 25 października 1999 r., sygn. akt SK 22/98; 26 października 2004 r., sygn. akt U 5/02; 16 października 2003 r., sygn. akt Ts 116/03; 30 listopada 1999 r., sygn. akt Ts 126/99; 16 października 2007 r., sygn. akt SK 13/07).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, trzeba odnieść się do dwóch zarzutów skarżącego.

Po pierwsze, wskazanie niezgodności art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej z Konstytucją z powodu: „(...) nieprecyzyjnego określenia kierunku i granicy stosowania przepisów potrzebnych do określenia danej sytuacji prawnej oraz pozbawienia gwarancji niepogarszania sytuacji oraz ochrony przed ujemnymi skutkami interpretacji skarżonego przepisu” (skarga, s. 1), nie zostało dostatecznie umotywowane. Analiza treści skargi nie pozwala bowiem wskazać na czym polega istota tego zarzutu ani określić źródeł obowiązków ustawodawcy, na które skarżący się powołuje (np. brak określenia konstytucyjnej podstawy powoływanej przez skarżącego zasady ochrony przed ujemnymi skutkami interpretacji przepisu).

Po drugie, wskazany w *petitum* skargi konstytucyjnej jako wzorzec art. 65 w zw. z art. 31 Konstytucji statuuje konstytucyjne zasady odnoszące się do indywidualnego prawa pracy. Do rudymentalnych zasad tej gałęzi prawa powołany przepis zalicza: wolność wyboru i wykonywania zawodu, wolność wyboru miejsca

pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji), zastrzeżenie możliwości nałożenia obowiązku pracy do materii ustawowej (art. 65 ust. 2 Konstytucji), zakaz zatrudniania dzieci poniżej 16 roku życia (art. 65 ust. 3 Konstytucji), obowiązek określania minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 65 ust. 4 Konstytucji), nakaz skierowany do władz publicznych prowadzenia polityki prozatrudnieniowej (art. 65 ust. 5 Konstytucji; por. L. Garlicki, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. III, Warszawa 2003, komentarz do art. 65, s. 3; W. Sanetra, *Prawa (wolności) pracownicze w Konstytucji*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1997, nr 11, s. 2–3). Skarżący odnosi niezgodność art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej wyłącznie do wolności „wyboru miejsca pracy”, o której mowa w art. 65 ust. 1 ustawy zasadniczej (skarga, s. 1). W zakresie pozostałych ustępów tego przepisu skarżący nie formułuje żadnego uzasadnienia. Ponadto, zestawiając treść przywołanych przepisów konstytucyjnych z istotą problemu poddanego rozważeniu Trybunału Konstytucyjnego, należy uznać ich nieadekwatność. Stwierdzenie to wydaje się również oczywiste w odniesieniu do art. 31 ust. 1 oraz art. 31 ust. 2 Konstytucji.

Wobec powyższego, postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w zakresie „nieprecyzyjnego określenia kierunku i granicy stosowania przepisów potrzebnych do określenia danej sytuacji prawnej oraz pozbawienia gwarancji niepogarszania sytuacji oraz ochrony przed ujemnymi skutkami interpretacji skarżonego przepisu”, czyli art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r., z: art. 65 ust. 2–5 w zw. z art. 31 Konstytucji powinno ulec **umorzeniu** ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

II. Przedmiot kontroli

1. Stosownie do treści art. 69 oraz art. 71 ustawy o służbie wojskowej, żołnierz zawodowy, który został skierowany na studia lub naukę do szkoły wojskowej albo niewojskowej oraz na staż naukowy lub kurs w kraju lub za granicą, miał prawo do uposażenia, zakwaterowania oraz innych świadczeń z tym związanych. Z przepisów tych wynika, że – podczas szeroko rozumianego kształcenia – żołnierze zawodowi otrzymywali różnorakie świadczenia z racji swojej służby wojskowej. Z tego powodu ustawodawca w zaskarżonym art. 54 ust. 1 ustawy o służbie

wojskowej, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r., określił, że: „Żołnierz zawodowy będący absolwentem szkoły wojskowej i żołnierz skierowany na studia lub naukę oraz na staż naukowy lub kurs trwający ponad pięć miesięcy, który wypowiedział stosunek służbowy zawodowej służby wojskowej lub został z niej zwolniony na podstawie art. 111 pkt 1, 4, 6, 7, 9 lit. a oraz pkt 11-16, a także art. 112 pkt 1, w okresie nieprzekraczającym okresu dwa razy dłuższego od czasu trwania studiów, nauki, stażu lub kursu albo okresu pobierania stypendium, licząc od dnia ukończenia tych studiów, nauki, stażu lub kursu – jest zobowiązany do zwrotu zwaloryzowanej na dzień zwolnienia ze służby równowartości kosztów poniesionych na jego utrzymanie i naukę, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6”.

Kwestionowany przepis statuuje obowiązek żołnierza zawodowego, który jest absolwentem szkoły wojskowej, lub który został skierowany na studia (naukę, staż naukowy lub kurs trwający ponad pięć miesięcy), zwrotu równowartości kosztów poniesionych na jego utrzymanie i naukę, w przypadku gdy nie odsłużywszy odpowiedniego okresu po ukończeniu określonej formy kształcenia, wypowiedział on stosunek służbowy lub został zwolniony ze służby z określonych powodów. Obowiązek zwrotu kosztów, co należy podkreślić, powstaje więc jedynie wówczas, gdy żołnierz wypowiedział stosunek służby bez zachowania karencji, lub gdy z przyczyn od niego zależnych doszło do pewnego zdarzenia (np. zrzeczenia się obywatelstwa polskiego – art. 111 pkt 1; otrzymania niedostatecznej ogólnej oceny w okresowej opinii służbowej – art. 111 pkt 6; utraty stopnia wojskowego albo degradacji – art. 111 pkt 11; skazania prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności – art. 112 pkt 1 ustawy o służbie wojskowej). Przedstawiona wykładnia kwestionowanego przepisu znajduje odzwierciedlenie w stabilnym orzecznictwie sądów administracyjnych (por. wyroki: WSA w Warszawie z 12 grudnia 2007 r., sygn. akt II SA/Wa 1587/07; WSA w Olsztynie z 7 października 2008 r., sygn. akt II SA/OI 318/08; WSA w Warszawie z 11 lutego 2009 r., sygn. akt II SA/Wa 1580/08; WSA w Warszawie z 24 lutego 2009 r., sygn. akt II SA/Wa 1350/08; por. także wyrok NSA z 9 stycznia 2009 r., sygn. akt I OSK 34/08).

Ustępy 5 i 6, do których odsyła art. 54 ust. 1 ww. ustawy przewidywały, że zwrot kosztów następuje w wysokości proporcjonalnej do czasu zawodowej służby wojskowej, który pozostał do odbycia żołnierzowi zawodowemu (art. 54 ust. 5) oraz wprowadzały dla Ministra Obrony Narodowej możliwość zwolnienia żołnierza zawodowego od ww. kosztów, w przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił

Zbrojnych, ze względu na wypadek losowy, trudną sytuację rodzinną i materialną lub powołania go do innej służby publicznej (art. 54 ust. 6).

2. Zgodnie z przepisami ustawy oraz rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie kierowania i udzielania pomocy żołnierzom zawodowym w związku z pobieraniem przez nich nauki oraz ustalania równowartości kosztów poniesionych w związku z nauką (Dz. U. Nr 135, poz. 1451; utraciło ono moc z dniem 24 kwietnia 2008 r. – uchylone przez art. 14 ustawy o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw), mającego zastosowanie do sytuacji skarżącego, żołnierz zawodowy, o którym mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, może zostać obciążony jedynie kosztami rzeczywistymi poniesionymi w związku z jego nauką oraz kosztami faktycznymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Do kosztów rzeczywistych zalicza się koszty nauki pobierane przez organ organizujący naukę oraz należności z tytułu kosztów podróży służbowej na obszarze kraju (§ 16 ww. rozporządzenia), zaś do kosztów faktycznych wlicza się koszty zakwaterowania, umundurowania, wyżywienia i nauki oraz dojazdu do miejsca jej pobierania, które ustala się jako sumę faktycznie poniesionych kosztów tych świadczeń w okresie studiów lub nauki danego żołnierza (§ 17 ww. rozporządzenia).

Koszty, o których mowa w § 16 rozporządzenia, były ustalane na podstawie ewidencji księgowej, zaś koszty faktyczne określano jako sumę realnie poniesionych kosztów tych świadczeń w okresie studiów lub nauki oraz stażu lub kursu.

Zgodnie z przepisami zatem, żołnierz zawodowy w sytuacji, o której mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, nie może zostać obciążony żadnymi innymi kosztami poza tymi, które jego macierzysta jednostka wojskowa poniosła w związku z jego nauką.

Ponadto, w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego dopuszczono możliwość skutecznego zakwestionowania prawidłowości wyliczenia przez organ kosztów nauki obciążających żołnierza zawodowego. Zgodnie z tym stanowiskiem, można podnieść zarzut ustalenia kosztów wyłącznie na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej bez uwzględnienia kosztów faktycznie poniesionych, gdy wykaże się, iż dany: „(...) organ nie poniósł określonych kosztów związanych z nauką konkretnego żołnierza wobec zaistnienia pewnych zdarzeń powodujących obniżenie kosztów, o jakich mowa w § 17 ust. 1 cyt. wyżej

rozporządzenia” (wyrok NSA z 23 kwietnia 2009 r., sygn. akt I OSK 731/08; por. także wyrok NSA z 25 lipca 2007 r., sygn. akt I OSK 1524/06).

3. Powyższe rozważania wskazują, że *ratio legis* art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej jest dążenie do zabezpieczenia interesów osobowych i majątkowych Wojska Polskiego (w szczególności konkretnej jednostki wojskowej oraz społeczeństwa, które ponosi koszty utrzymania sił zbrojnych), które w przypadku braku takiej regulacji mogłoby być narażone na „odpływ” osób, których edukację współfinansowało.

III. Zasada wolności wykonywania zawodu

1. Zarzuty skarżącego

Według skarżącego, art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej narusza zasadę wolności „wyboru miejsca pracy” poprzez ustanowienie konsekwencji finansowych niepodjęcia służby wojskowej po odbyciu studiów na wojskowej uczelni publicznej. Skarżący wskazuje, że wywodzona z art. 65 ust. 1 Konstytucji zasada wolności wykonywania zawodu nie jest absolutna i może – z uwagi na wartości wskazane w art. 31 ust. 3 Konstytucji – zostać ograniczona. Niemniej, w opinii skarżącego, ograniczenia, które wprowadza kwestionowany artykuł nie są związane z żadną z przesłanek określonych w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej (skarga, s. 5).

2. Wzorzec kontroli

1. Przyjęty jako wzorzec kontroli art. 65 ust. 1 Konstytucji brzmi: „Każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki określa ustawa”.

W art. 65 ust. 1 Konstytucji ustrojodawca posłużył się słowem „każdy”, co oznacza, że prawo wyrażone w tym przepisie dotyczy wszystkich osób fizycznych bez względu na obywatelstwo oraz inne cechy faktyczne. Komentowany artykuł mówi o „wolności”, którą należy rozumieć jako: „(...) możliwość kształtowania przez jednostkę swojego zachowania zgodnie z dokonany przez siebie wyborem”

(K. Wojtyczek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz encyklopedyczny*, red. W. Skrzydło i inni, Warszawa 2009, s. 641).

W opinii doktryny prawa elementami wyrażonej w omawianym przepisie wolności pracy jest swoboda wyboru: zawodu, miejsca pracy, sposobu wykonywania pracy oraz niedopuszczalność pracy przymusowej (por. J. Oniszcuk, [w:] *ibidem*, s. 654; zob. także wyrok TK z 23 czerwca 1999 r., sygn. akt K 30/98). Istotą wolności wyboru miejsca pracy jest zaś: „(...) swoboda wyboru pracodawcy, wyboru zakładu pracy lub inaczej określonego miejsca (przestrzeni) dla wykonywania pracy” (B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 337).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjęto, że wyrażona w art. 65 ust. 1 Konstytucji zasada wolności pracy obejmuje: „(...) trzy rodzaje praw pozostających w funkcjonalnym związku: prawo do wyboru i wykonywania zawodu, prawo do wyboru miejsca pracy, prawo do ochrony przed pracą przymusową”, zaś: „(...) pełna wolność pracy to nie tylko brak przymusu, ale również brak ograniczeń, polegających na uniemożliwieniu podmiotom prawnym wykonywania określonego zawodu, czy zatrudnienia, nie przymuszając ich jednocześnie do robienia czegoś innego” (wyrok TK z 26 kwietnia 1998 r., sygn. akt K 33/98; por. A. Patulski, *Wolność pracy, prawo do pracy, zakaz pracy przymusowej. Studia z zakresu prawa pracy*, Kraków 1995, s. 55). Z kolei w orzeczeniu z 24 stycznia 2001 r. (sygn. akt SK 30/99) sąd konstytucyjny stwierdził, że: „Konstytucyjna wolność pracy łączy się z adresowanym do władz publicznych generalnym zakazem wprowadzania ograniczeń w swobodnym decydowaniu przez jednostkę o podjęciu, kontynuowaniu i zakończeniu pracy w określonym zawodzie, o miejscu i rodzaju wykonywanej pracy oraz o wyborze pracodawcy”.

2. W orzecznictwie sądu konstytucyjnego przyjęto, iż: „Wszelka ingerencja zewnętrzna w sferę wolności jednostki, określoną w art. 65 ust. 1 konstytucji, jest dopuszczalna tylko w wyjątkowych sytuacjach, wyraźnie określonych ustawowo. Granice dopuszczalnej ingerencji ustawodawcy są jednak ujęte szerzej, niż wynika to z art. 31 ust. 3 konstytucji. Nie ulega jednak wątpliwości, że kryteria ustalone w art. 31 ust. 3 muszą mieć znaczenie co najmniej swoistej dyrektywy interpretowanej dla określenia treści wyjątków dopuszczalnych na podstawie art. 65 ust. 1 konstytucji. Bez wątpienia musi też być respektowany zakaz ingerencji

prowadzącej do naruszenia istoty prawa konstytucyjnie gwarantowanego" (wyrok TK z 19 marca 2001 r., sygn. akt K 32/00).

Powyższe stanowisko oznacza, że niespełnienie przez przepis ustawowy ograniczający wolności, o których mowa w art. 65 ust. 1 Konstytucji, wymagań określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji nie przesądza jeszcze o niekonstytucyjności tego przepisu. Przy czym nie ulega wątpliwości, że ograniczenie prawa wyboru miejsca pracy konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób, będzie uznane za zgodne z art. 65 ust. 1 Konstytucji, o ile nie naruszy jego istoty.

3. Analiza zgodności

1. Treścią zagwarantowanej w art. 65 ust. 1 Konstytucji wolności wyboru miejsca pracy jest przede wszystkim możliwość swobodnego wyboru pracodawcy (tak K. Sobczak, *Gospodarka w ujęciu konstytucyjnym*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1997, nr 12, s. 6) oraz zakaz ustanawiania regulacji uniemożliwiających podmiotom prawnym wykonywania określonego zawodu, czy ograniczających możliwości jego wykonywania (wyrok TK z 26 kwietnia 1998 r., sygn. akt K 33/98). Należy jednak pamiętać, iż nie istnieje absolutna wolność wyboru zawodu. W wielu systemach prawa, w tym również w Polsce, przyjęło się, że podjęcie niektórych zawodów jest uzależnione od posiadania: pewnych kwalifikacji (por. np. art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857 ze zm.); stanu zdrowia (art. 28 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 ze zm.); lub nawet predyspozycji psychicznych (art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu, t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 ze zm.). Powszechne są również ograniczenia swobody wykonywania wielu zawodów, które są warunkowane formą zatrudnienia. Przykładowo można wskazać, że decydując się na świadczenie pracy w ramach umowy o pracę należy liczyć się z: koniecznością wykonywania pracy „w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę” (art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, t.j. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm., dalej kp), stosowania się do poleceń przełożonych (art. 100 § 1 kp), pozostawiania na polecenie pracodawcy poza

normalnymi godzinami pracy w gotowości do wykonywania pracy wynikającej z umowy o pracę (art. 151⁵ § 1 kp). Wreszcie warto podkreślić, że wykonywanie określonych zawodów jest związane z nałożeniem na konkretne grupy osób różnorodnych obowiązków np.: konieczności utrzymywania sprawności fizycznej (art. 50a ust. 1 ustawy o służbie wojskowej) albo nakazu stałego dokształcania się (art. 4 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty).

2. Kwestionowany przez skarżącego przepis nie uzależnia możliwości podjęcia nowej pracy (wyboru nowego zawodu lub nowego pracodawcy) od zwrotu kosztów nauki byłego żołnierza zawodowego, lecz statuuje jedynie obowiązek zwrotu tych kosztów. Innymi słowy, istota wolności wyboru miejsca pracy jest zachowana, bowiem brak zwrotu kosztów nie stanowi ujemnej przesłanki nawiązania stosunku pracy ani nie powoduje rozwiązania nowopowstałego stosunku pracy. Nie ulega jednak wątpliwości, że nałożenie w art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej na żołnierza zawodowego, który w określonych warunkach rezygnuje lub zostaje zwolniony ze służby wojskowej bez odsłużenia wymaganego okresu, obowiązku zwrotu kosztów nauki poniesionych przez wojsko stanowi faktyczne ograniczenie możliwości wyboru miejsca pracy. Przedmiotowa regulacja wprowadza bowiem pewien bodziec negatywny, który może mieć wpływ na decyzję o zmianie pracodawcy.

Z tego punktu widzenia można dokonać oceny zaskarżonego przepisu w świetle wymagań sformułowanych w art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 Konstytucji, ograniczenia wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wolności wyboru miejsca pracy mogą być określone w ustawie. W sensie formalnym wymóg ten został w niniejszej sprawie spełniony, gdyż przepis statuujący obowiązek zwrotu kosztów nauki przez żołnierza zawodowego był wprowadzony aktem prawnym rangi ustawowej – ustawą z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Niemniej, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego sformułowano pogląd, że ograniczenia te nie mogą naruszać istoty danej wolności oraz mogą być ustanawiane w szerszym zakresie niż to wynika z art. 31 ust. 3 Konstytucji, który w tym przypadku może odgrywać rolę dyrektywy interpretacyjnej dla określenia treści wyjątków dopuszczalnych na podstawie art. 65 ust. 1 konstytucji (zob. wyrok TK z 19 marca 2001 r., sygn. akt K 32/00). Jeżeli zatem okaże się, że kwestionowana regulacja

zawiera ograniczenia podyktowane przynajmniej jedną z wartości wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, to – *a fortiori* – należałoby uznać, że jest ona zgodna z art. 65 ust. 1 ustawy zasadniczej.

3. Jak już wskazywano, *ratio legis* art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej jest ochrona interesów majątkowych i osobowych jednostek wojskowych (pracodawców), które pokryły akcesoryjne koszty nauki żołnierzy. Ochrona interesów majątkowych pracodawcy jest celem, który leży u podstaw wielu regulacji prawnych, z których warto wymienić: art. 61¹ kp (odszkodowanie za nieuzasadnione rozwiązanie przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 55 § 11 kp); art. 97 § 1 kp (wydanie świadectwa pracy po rozliczeniu się z pracodawcą); art. 101¹ § 1 oraz art. 101² § 1 kp (umowa o zakazie konkurencji), art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.; zakaz zajmowania się działalnością konkurencyjną przez członków zarządów i rad nadzorczych banków).

Wartościami uzasadniającymi ograniczenia konstytucyjnych wolności i praw mogą być: bezpieczeństwo, porządek publiczny, ochrona środowiska, ochrona zdrowia i ochrona moralności publicznej, ochrona wolności i praw innych osób (art. 31 ust. 3 Konstytucji).

Zgodnie z poglądami doktryny prawa, „(...) przesłanka porządku publicznego jest zorientowana na zapewnienie prawidłowego funkcjonowania życia społecznego i – tym samym – nie jest bezpośrednio czy wyłącznie powiązana z «państwem», a jest bliższa (...) ochronie praw i wolności jednostki przed codziennymi zagrożeniami” (L. Garlicki, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. III, Warszawa 2003, komentarz do art. 31, s. 25; por. także L. Garlicki, *Przesłanki ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności*, „Państwo i Prawo” z 2001, nr 10, s. 14 – 15; por. także wyroki TK z: 26 marca 2002 r., sygn. akt SK 2/01 oraz 7 października 2008 r., sygn. akt P 30/07). W ramach tej przesłanki można wskazać również obowiązek takiego ukształtowania systemu prawa, który będzie zapewniał funkcjonowanie: „(...) urządzeń prawno-publicznych i stosunków społecznych powstających i kształtujących się w miejscach publicznych, niepublicznych, którego celem i zadaniem jest zwłaszcza ochrona życia, zdrowia, mienia obywateli i mienia społecznego i zapewnienie normalnej działalności

instytucji, zakładów, przedsiębiorstw państwowych, społecznych i prywatnych" (B. Banaszak z powołaniem na S. Bolestę, *op. cit.*, s. 177).

Wobec powyższego należy przyjąć, że prawidłowe funkcjonowanie instytucji publicznych, w tym przypadku jednostek wojskowych, mieści się w przesłance porządku publicznego. Nie ulega bowiem wątpliwości, że jednostki wojskowe (pracodawcy) by prawidłowo funkcjonować potrzebują wykształconych kadr. Aby je pozyskać często decydują się więc na współfinansowanie różnego rodzaju kursów i studiów, w zamian za co oczekują, że żołnierz (pracownik) w określonej jednostce wojskowej (zakładzie pracy) przepracuje pewien okres. Nie bez znaczenia jest też fakt, że żołnierz zawodowy otrzymał relatywnie większą pomoc (np. zakwaterowanie i wyżywienie na koszt wojska) niż studenci cywilni. Ponadto, trzeba zauważyć, że skierowanie na jakąkolwiek formę kształcenia i sfinansowanie jej przez wojsko stanowi inwestycję w żołnierza, która ma obiektywną wartość na rynku pracy. W związku z tym żołnierz nawet po zakończeniu służby wojskowej będzie osiągał profity z wykształcenia. Z tego powodu obowiązek zwrotu tych świadczeń – w przypadku nieodstąpienia przez żołnierza zawodowego w służbie publicznej określonego czasu – jest uzasadniony także względami sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji).

4. Konkludując, art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1750) do 31 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 176, poz. 1242), jest **zgodny** z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

IV. Zasada bezpłatności nauki

1. Zarzuty skarżącego

Zdaniem skarżącego, art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej narusza zasadę bezpłatności nauki, o której mowa w art. 70 ust. 2 Konstytucji, w szkołach publicznych w zakresie w jakim: „(...) nakłada odpłatność za pobieraną naukę na studiach stacjonarnych (dziennych) w uczelni publicznej, a także w zakresie w jakim nakłada obowiązek odpłatności na określone w ustawie osoby za pobieraną naukę na uczelni publicznej tylko w odniesieniu do jednego typu szkół” (skarga, s. 1–2).

2. Wzorzec kontroli

Jako wzorzec kontroli skarżący przywołuje art. 70 ust. 2 Konstytucji, który brzmi: „Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością”.

Artykuł 70 Konstytucji zawiera normy statuujące zadania państwa w zakresie oświaty i nauki, z którymi nie wiąże się jednak możliwość skierowania roszczenia o ich wyegzekwowanie przez jednostkę, a także ustanawia gwarancję instytucjonalną dla podmiotowego prawa do nauki (zob. wyrok z 16 stycznia 2007 r., sygn. akt U 5/06). Komentowany przepis przesądza także, że:

- a) system szkolnictwa w Polsce musi być dwusektorowy (szkolnictwo publiczne i prywatne; por. L. Garlicki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. III, Warszawa 2003, komentarz do art. 70, s. 10-11);
- b) system szkolnictwa w Polsce musi być trójstopniowy (muszą istnieć szkoły podstawowe, ponadpodstawowe i wyższe; por. L. Garlicki, *ibidem*, s. 10-11);
- c) nauka w szkołach publicznych szczebla podstawowego i średniego musi być bezpłatna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2000 r., sygn. akt I PKN 652/99).

Redakcja art. 70 ust. 2 Konstytucji nie pozostawia wątpliwości, że niektóre usługi edukacyjne mogą być częściowo odpłatne. W doktrynie prawa odnotowano, że określenie zakresu pojęcia „niektóre usługi edukacyjne” leży w gestii ustawodawcy (zob. P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, Warszawa 2008, s. 167).

Obszerną analizę problemu odpłatności za naukę w publicznych szkołach wyższych przeprowadził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 8 listopada 2000 r. (sygn. akt SK 18/99). W orzeczeniu tym podkreślono, że odpłatność za usługi edukacyjne ma charakter wyjątkowy. Owa ekstraordynaryjność przejawia się zaś w tym, że: „(...) bezpłatne nauczanie, stanowiąc zasadę konstytucyjnie gwarantowaną, musi jako takie pozostawać w publicznej szkole wyższej podstawową (dominującą) formą kształcenia studentów (nie można wszak sensownie mówić o zasadzie, jeśli naruszone byłyby w istotnym stopniu proporcje pomiędzy studiującymi w formule nieodpłatnej i odpłatności, na niekorzyść tych pierwszych);

(...) wyjątkowość odpłatności za niektóre świadczenia edukacyjne wymaga, by znajdowała ona zastosowanie jedynie w odniesieniu do niektórych rodzajów kształcenia w szkole wyższej (określonych zajęć lub typów studiów), nie może więc polegać na wprowadzeniu odpłatności w ramach wszystkich istniejących typów studiów w szkole wyższej, choćby kwotowo zminimalizowanej i równo rozłożonej na wszystkie kategorie studentów”. Równocześnie Trybunał Konstytucyjny wskazał, że publiczna szkoła wyższa nie może przekształcać się w zakresie związanym z dydaktyką „w instytucję komercyjną”, dla której najważniejszy jest zysk, zaś różnicowanie wysokości opłat poszczególnym studentom może opierać się przede wszystkim na kryterium kwalifikacji i osiąganych wyników w nauce (por. L. Garlicki, *op. cit.*, s. 6).

W wyżej przywołanym orzeczeniu, Trybunał Konstytucyjny podkreśla również, że gwarancja bezpłatnej nauki w publicznej szkole wyższej nie może być rozumiana jako absolutna i nieograniczona. Interpretacja taka prowadziłaby bowiem do błędnego wniosku, że Konstytucja stwarza: „(...) swoiste przyrzeczenie ustrojodawcy zapewnienia możliwości bezpłatnej nauki każdej osobie, która spełnia formalne warunki do studiowania w szkole wyższej (dysponuje świadectwem maturalnym i wyraża zamiar podjęcia studiów)”.

3. Analiza zgodności

1. W art. 70 ust. 2 Konstytucji jest mowa o prawie do bezpłatnej nauki w szkołach publicznych. Oznacza to, że przepis ten reguluje relacje uczeń – szkoła publiczna oraz student – uczelnia wyższa. Nie dotyczy on zatem innego rodzaju szkół (niepublicznych, kościelnych) ani innego rodzaju relacji (np. pracownik – pracodawca). Równocześnie należy zaznaczyć, że art. 70 ust. 2 Konstytucji odnosi bezpłatność wyłącznie do nauki, gdyż, jak wynika ze zdania drugiego komentowanego artykułu, niektóre usługi edukacyjne w szkołach wyższych mogą być odpłatne. Treścią prawa do nauki jest więc nieodpłatne zdobywanie wiedzy (kształcenie) w różnych zorganizowanych formach w szkołach publicznych. Oznacza to, że państwo nie gwarantuje pokrycia innego rodzaju kosztów niż koszt przekazania określonej wiedzy. Tym samym wszelkie dodatkowe koszty (mogą to być np. koszty zakwaterowania, wyżywienia, zakupu materiałów dydaktycznych, dojazdów) powinny być ponoszone przez ucznia lub studenta. W konsekwencji

należy stwierdzić, że omawiany przepis nie daje gwarancji sfinansowania wszelkich wydatków związanych z pobieraniem nauki w szkole publicznej.

Taka interpretacja tego przepisu jest prezentowana w doktrynie prawa konstytucyjnego (zob. L. Garlicki, [w:] *Konstytucja...*, s. 3) oraz w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z 5 października 2005 r. (sygn. akt SK 39/05) sąd konstytucyjny podkreślił, że: „Określenie to [tj. niektóre usługi edukacyjnej – uwaga własna] może być rozumiane zarówno jako akceptacja opłatności za określonego rodzaju zajęcia edukacyjne (np. lektoraty, wychowanie fizyczne, zajęcia praktyczne), jak i za możliwość korzystania z infrastruktury wspierającej proces edukacji (np. biblioteki, sali komputerowej, laboratoriów, urządzeń sportowych)”.

2. Kwestionowana przez skarżącego regulacja normuje zasady pokrywania kosztów akcesoryjnych, które ponosi jednostka wojskowa, kierująca żołnierza na określony rodzaj kształcenia. To nie uczelnia jest beneficjentem ewentualnego ziszczenia się hipotezy kwestionowanego przepisu, ale macierzysta dla żołnierza zawodowego jednostka wojskowa, która poniosła koszty jego nauki. Oznacza to, że art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej nie dotyczy relacji student – uczelnia wyższa, ale pracownik – pracodawca. Tym samym kwestionowany przez skarżącego przepis nie dotyczy prawa do nauki, o którym mowa w powołanym wzorcu konstytucyjnym, ale zasad rozliczania kosztów, które pracodawca żołnierza zawodowego poniósł w związku z jego nauką.

Co więcej, koszty, które musi ponieść żołnierz zawodowy w wypadkach określonych w art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, zostały dokładnie sprecyzowane w powoływanym już rozporządzeniu w sprawie kierowania i udzielania pomocy żołnierzom zawodowym w związku z pobieraniem przez nich nauki oraz ustalania równowartości kosztów poniesionych w związku z nauką (również zakwestionowanym przez skarżącego). Do kosztów tych ww. rozporządzenie zaliczało koszty: zakwaterowania, umundurowania, wyżywienia (ale tylko w przypadku korzystania z bezpłatnego wyżywienia w czasie pobierania nauki), świadczeń związanych z nauką (np. stypendiów na naukę, wydanych pomocy naukowych), dojazdów do miejsca nauki oraz opłat pobieranych przez organ organizujący naukę (§ 15 i 16 ww. rozporządzenia). Wynika z tego, że żołnierz, o którym mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, mógł być obciążany jedynie realnie poniesionymi kosztami związanymi ze skierowaniem go na naukę.

Ani przepisy ustawy, ani przepisy ww. rozporządzenia nie przewidywały konieczności wniesienia jakiegokolwiek dodatkowej opłaty, która nie wynikałaby z poniesionych przez macierzystą jednostkę wojskową kosztów utrzymania żołnierza zawodowego w czasie nauki.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej nie zawiera regulacji dotyczących materii odpłatności za naukę w rozumieniu konstytucyjnym.

3. Konkludując, art. 54 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2007 r., **nie jest niezgodny** z art. 70 ust. 2 Konstytucji.

MARSZAŁEK SEJMU

Bronisław Komorowski